

Raimo Mäkelä
STI 1.3.2006

Jumala hallitsee ihmisiä kahdella eri tavalla eli kahdessa eri ”regimentissä”: maallisesti ja hengellisesti

Jeesuksen malli

”Antakaa keisarille mikä keisarille kuuluu!”

Kristitylle on tietysti ohjeellista, mitä Jeesus sanoi ja teki. Hänhän kehotti ihmisiä toimimaan hänen sanojensa mukaisesti ja sanoi viisaaksi sitä, joka tekee niin, ja tyhmäksi sitä, joka ei niitä noudata:

”Jokainen, joka kuulee nämä minun sanani [vuorisaarnassa] ja tekee niiden mukaan, on kuin järkevä mies, joka rakensi talonsa kalliolle. Alkoi sataa, tulvavesi virtasi ja myrskytuuli pieksi taloa, mutta se ei sortunut, sillä se oli rakennettu kallioperustalle. Jokainen, joka kuulee nämä sanani mutta ei tee niiden mukaan, on kuin tyhmä mies, joka rakensi talonsa hiekalle. Alkoi sataa, tulvavesi virtasi ja myrskytuuli pieksi taloa, ja se sortui, maan tasalle saakka.” (Matt. 7:24–27; Luuk. 6:47–49.)

Ihmisten opastajana Jeesus ei ainoastaan puheissaan esittänyt heille, mitä heidän tuli tehdä ja mitä ei, vaan hän itse toimi sanomansa mukaisesti ja jopa asetti itsensä esikuvaksi muille. Kristitty ei siis voi missään asiassa jättää selvittämättä, mitä Jeesus on mahdollisesti sanonut juuri siitä ja miten hän itse on toiminut siinä. Tämä koskee myös suhtautumista maalliseen valtaan ja sen käyttämiseen. Läheskään kaikenlaisia eteen tulevia eettisiä kysymyksiä – kuten esimerkiksi nyt polttavan ajankohtaisia hedelmöityshoitoja ja homoseksualistista elämäntapaa - Jeesus ei tietenkään kohdannut eikä siis myöskään lausunut juuri niistä konkreettisesti mitään.

Suurimpien puolueiden edustajat – fariseukset, saddukeukset ja herodilaiset – olivat Jeesuksesta poliittisesti kiinnostuneita, sillä hänen toimintansa menestyi: hän vaikutti ihmisiin ja saattoi siis käyttää heitä poliittisesti hyväkseen.

Erityisesti poliitikkoja askarrutti Jeesuksen suhtautuminen keisariin. He pelkäsivät sen vaikuttavan hänen kannattajiensa asenteisiin ja siten vaarantavan jopa koko maan tilanteen. Kun Jeesus oli herättänyt Lasaruksen kuolleista, ylipapit ja fariseukset sanoivat neuvostolle: ”Jos annamme hänen jatkaa näin, häneen uskovat kohta kaikki, ja silloin roomalaiset tulevat ja ottavat meiltä sekä tämän pyhän paikan että koko kansamme” (Joh. 11:48).

Poliitikot olivat vähän aikaisemmin esittäneet Jeesukselle teologisen kompakysymyksen:

”Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut totta ja opetat Jumalan tietä totuuden mukaisesti. Sinä olet ihmisistä riippumaton etkä tee eroa heidän välillään. Sano siis meille, mitä mieltä olet: onko oikein maksaa keisarille veroa vai ei?’ Mutta Jeesus huomasi heidän kieroutensa ja sanoi: ‘Te teeskentelijät! Miksi te yritätte saada minut ansaan? Näyttäkää sitä rahaa, jolla maksatte veronne.’ He ottivat esiin denaarin. Jeesus kysyi heiltä: ‘Kenen kuva ja nimi siinä on?’ ‘Keisarin’, he

vastasivat. Silloin Jeesus sanoi heille: ‘Antakaa siis keisarille mikä keisarille kuuluu ja Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu.’ Kuullessaan tämän he hämmästyivät. He jättivät Jeesuksen rauhaan ja lähtivät pois. Samana päivänä Jeesuksen luo tuli saddukeuksia, jotka kieltävät ylösnousemuksen. He esittivät hänelle kysymyksen. – – Kun fariseukset kuulivat, että Jeesus oli tukkinut saddukeuksilta suun, he kokoontuivat neuvonpitoon. Silloin yksi heistä, joka oli lainopettaja, kysyi Jeesukselta pannakseen hänet koetukselle: ‘Opettaja, mikä on lain suurin käsky?’ Jeesus vastasi: ‘Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.’” (Matt. 22:15–40; myös Luuk. 20:20–26; Mark. 12:13–17.)

Jeesus siis tunnusti keisarin valta-aseman eikä kyseenalaistanut sitä. Keisari ei tietenkään ollut kristitty eikä edes juutalainen eikä tunnettu sen paremmin oikeudenmukaisuudestaan kuin muistakaan suurista hyveistä, pikemminkin päinvastoin. Lisäksi keisari piti itseään suorastaan jumalallisena ja vaati kansalaisilta sen mukaista uskonnollista kunnioitusta ja uhraamista kuvalleen. Vain juutalaisilla oli erivapaus tästä uskonnollisesta toiminnasta, mutta muuten heidänkin tuli olla kuuliaisia alamaisia. Jeesus sanoi siis, että kaikkien, myös hänen seuraajiensa, tuli asennoitua samalla tavalla ja että keisari ja yleensä esivalta on Jumalan asettama yhteiselämän järjestyksen säilymiseksi ja kaaosta vastaan.

Huipentumansa Jeesuksen asenne saavutti keskustelussa hänen tuomarinsa Pontius Pilatuksen kanssa. Tämä viittasi mahtipontisesti omaan valtaansa, jonka perusteella hän saattoi tuomita Jeesuksen rangaistukseen ja kuolemaan tai vapauttaa hänet. Jeesus ei turhentanut tätä hänen valtaansa mutta sanoi, mikä oli sen alkuperä ja siten raja, joita tämä ei tiennyt tai tunnustanut: ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä” (Joh. 19:11).

Jeesuksen tavoin yhteiskunnalliseen valtaan suhtautuivat sittemmin hänen juutalaiset apostolinsa, jotka lähtivät todistamaan hänestä ja hänen ristinkuolemastaan ja ylösnousemuksestaan uskonnollisesti ja poliittisesti vieraaseen ja vihamieliseen maailmaan. Paavali kirjoitti hänelle tuntemattoman Rooman seurakunnan kristityille, joissa oli sekä juutalaisia että hellenistisiä roomalaisia:

”Jokaisen on suostuttava esivaltansa alaisuuteen. Eihän ole esivaltaa, joka ei olisi Jumalalta peräisin, häneltä ovat vallankäyttäjät saaneet valtuutensa. Joka vastustaa esivaltaa, nousee siis Jumalan säädöstä vastaan, ja ne, jotka näin tekevät, saavat rangaistuksensa. Ei sen, joka tekee oikein, tarvitse pelätä viranomaisia, vaan sen, joka tekee väärin. Jos siis tahdot elää pelkäämättä esivaltaa, tee oikein! Silloin saat siltä kiitosta. Se on Jumalan palvelija ja toimii sinun parhaaksesi. Mutta jos teet väärin, pelkää! Esivalta ei kannata miekkaa turhaan. Se on Jumalan palvelija ja panee täytöntöön väärintekijälle kuuluvan rangaistuksen. Siksi on suostuttava esivallan alaisuuteen, ei vain rangaistuksen pelosta vaan myös omantunnon vaatimuksesta. Sen vuoksi te verojakin maksatte, sillä viranomaiset ovat Jumalan palveluksessa, kun he hoitavat tehtäviään. Antakaa jokaiselle se, mikä hänelle kuuluu: kenelle vero, sille vero, kenelle tulli, sille tulli, kenelle pelko, sille pelko, kenelle kunnia, sille kunnia.” (Room. 13:1–7. Sama ajatus Tiit. 3:1.)

Toinenkin Jeesuksen apostoli, hänen seurassaan toisin kuin Paavali elänyt Pietari, sanoi samoin:

”Taipukaa Herran vuoksi kaiken maallisen järjestyksen alaisuuteen: keisarin, koska hän on kaikkien yläpuolella, ja yhtä lailla käskynhaltijoiden, koska keisari on valtuuttanut heidät rankaisemaan pahantekijöitä ja palkitsemaan niitä, jotka tekevät hyvää. Jumalan tahto näet on, että te hyvää tekemällä panette sulun ymmärtämättömien ihmisten typerille puheille. Ja tehkää näin vapaiden tavoin – älkää niin kuin ne, joilla vapaus on pahuuden verhona, vaan niin kuin

Jumalan orjat. Osoittakaa kaikille arvonantoa, rakastakaa uskonveljiä, pelätkää Jumalaa, kunnioittakaa keisaria.” (1 Piet 2:13–17.)

”Sanokaa sille ketulle...”

Juuri vallankäyttäjien aseman perusteella Jeesus kuitenkin arvosteli heitä pelottomasti ja ankarasti: he eivät toimineet Jumalan antaman valtansa ja vastuunsa mukaisesti. Kun Jeesusta varoitettiin: ”Lähde pois täältä, Herodes [Antipas] aikoo tappaa sinut”, Jeesus vastasi: ”Menkää ja sanokaa sille ketulle...” (Luuk 13:32). Tällaista voisi silloin ja nyt sanoa solvaukseksi, josta voi saada syytteen. Kenties tähän henkilön moraaliseen arvosteluun sisältyi myös kannanotto Herodeksen politiikkaan, jossa hän ovelan ketun tavoin pyrki tasapainoilemaan Rooman, saddukeusten, fariseusten ja varsinaisen kansan välillä. Kun sitten Pontius Pilatus lähetti Jeesuksen Herodeksen kuulusteltavaksi ja tämä teki hänelle monia ja ilmeisesti myös uskonnollisia kysymyksiä, Jeesus ei vastannut mitään. Hänen vaitioloonsa sisältyi siis ankara kritiikki hallitsijaa kohtaan.

Pilatuksen kuulusteltavana ja tuomittavana ollessaan Jeesus asetti hänet moraalisen vastuun eteen: toimiiko Pilatus oikein, valtansa vastuun mukaisesti, vai käyttäkö hän sitä mielivaltaisesti? Hän puhui jopa Pilatuksen synnistä: ”On suurempi syyllinen se ihminen, joka on minut sinulle luovuttanut” (Joh. 19:11). Se tarkoittaa: ”Sinäkin, Pilatus olet syyllinen, sillä olet ruoskituttanut ja antanut pilkata minua ja tulet kohta langettamaan minulle kuolemantuomion ja surmaamaan minut, vaikka olen syytön ja sinä tiedät sen. Olet syyllinen juuri sen Jumalan edessä, joka on antanut sinulle valtasi.”

Myös puolueisiin Jeesus suhtautui kriittisesti. Hän itse suostui Rooman valtaan oikeuden ja järjestyksen tähden – vaikka juuri se lopullisesti tuomitsi epäoikeudenmukaisesti kuolemaan hänet, joka tosiasiaa oli ”herrain Herra ja kuninkaiden Kuningas”, joskin vielä näkymättömästi. Hän ei kuitenkaan kapinoinut Rooman valtaa vastaan itse eikä hyväksynyt muidenkaan kapinaa. Hänellä oli siis tässä asiassa jännite Roomaa vastustavien kanssa, mutta hän ei itse myöskään mielistellyt Roomaa.

Ankarimman arvostelunsa Jeesus kuitenkin suuntasi fariseuksiin, joita hän opillisesti oli lähimpänä, jopa niin lähellä, että kehotti ihmisiä ”tekemään niin kuin he sanoivat ja noudattamaan heidän opetustaan ottamatta kuitenkaan oppia heidän teoistaan, sillä he puhuivat yhtä ja tekivät toista” (Matt. 23:3). Fariseuksetkin hyväksyivät hänet oikeaoppiseksi: ”Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut ja opetat oikein – Jumalan tietä totuuden mukaisesti” (Luuk. 20:21). Julkisen toimintansa alusta alkaen Jeesus yhä uudestaan hyökkäsi oma-aloitteisesti fariseuksia vastaan henkilöinä. He eivät olleet moraalisesti puhtaita eivätkä luotettavia: ”He latelivat pitkiä rukouksia” mutta ”vain näön vuoksi” ja todellisuudessa ”veivät leskiltä talot”. Jeesus varoitti heistä. (Mark 12:38–40.)

Kuulustelussaan Pontius Pilatuksen edessä Jeesus tuomitsi myös juutalaisten johtomiehet. Puhuessaan ”siitä ihmisestä, joka luovutti hänet Pilatukselle”, Jeesus ei tarkoittanut vain eikä edes ensisijaisesti hänet kavaltanutta opetuslastaan Juudasta tai ylipappi Kaifasta vaan kaikkia juutalaisten johtajia. Heidän syntinsä oli Pilatuksenkin syntiä suurempi, koska he käyttivät Jumalan asettamaa esivaltaa omiin pahoihin tarkoituksiinsa oikeutta ja totuutta vastaan ja Jeesuksen tuhoamiseen. Heillä oli pyhien Kirjoitustensa ja uskonsa perusteella Jumalan tahdosta parempi tieto kuin Pilatuksella ja siten myös suurempi vastuu.

”Antakaa Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu!”

Jeesuksen ja apostolien ajan Palestiinassa oli kuusi poliittista puoluetta:

1. saddukeukset oikeistossa
2. herodilaiset eli keskustassa
3. fariseukset vasemmistossa
4. selootit ääri vasemmistossa
5. tikarimiehet terroristijärjestönä
6. essealaiset yhteiskunnan ulkopuolisena passiivisen kriittisenä yhteisönä.

Jeesus ei kuulunut mihinkään aikansa poliittisista puolueista. Saddukeus hän ei olisi voinut syntyperänsä ja varallisuusasemansa – eli varattomuutensa – tähden ollakaan. Mitään niistä puolueista, joita hän olisi voinut valita, hän ei kuitenkaan valinnut. Se ei olisi ollut perusteltuakaan hänen erikoislaatuisen tehtävänsä tähden, joka ei ollut olennaisesti yhteiskunnan muuttaminen eikä siis poliittinen. Hänen tehtävänsä koski ihmisten asemaa Jumalan edessä ja suhdetta Jumalaan, heidän syntiään, Jumalan herruutta ja ikuisuutta. Hän oli tullut sovittamaan kaikkien ihmisten synnit ja kutsumaan kaikkia pelastukseen, Jumalan ”valtakuntaan” eli kuningaskuntaan (kr. *basileia* > *basileus* ’kuningas’), joka ylittää ratkaisevalla tavalla kaikki maalliset valtakunnat mutta ei – vielä – kumoa niitä. Jeesuksen sovitus ja kutsu kohdistuivat siis kaikkiin poliittisesta näkemyksestä ja kansallisuudesta riippumatta.

Vaikka ”keisarille on annettava mikä keisarille kuuluu”, sillä on kuitenkin ratkaiseva rajansa: ”Antakaa Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu.” ”Keisari” ei saa vaatia kaikkea eikä varsinkaan sitä, mikä kuuluu Jumalalle. Sitä, mitä ”keisari” saa vaatia, ei myöskään määrää ”keisari” itse, vaan sen sanoo Jumala, joka ”keisarinkin” on luonut ja antanut päästä valtaan.

Valtiovalta voi vaatia ja on historian varrella monta kertaa vaatinutkin itselleen enemmän kuin sille kuuluu. Usein siihen on liittynyt selvä uskonnollinen ulottuvuus: vaatiessaan kansalaisilta ehdotonta, kaiken kattavaa kuuliaisuutta hallitsija samalla on vaatinut itseään kohtaan jumalallista kunnioitusta.

Tämän ongelman Jeesuksen seuraajat kohtasivat varsin pian. He joutuivat juutalaisen uskonnollisen yhteisönsä vainoamiksi, koska he uskoivat Jeesukseen Jumalan Poikana ja Messiaana ja syyttivät kansansa uskonnollista johtoa hänen perusteettomasta surmaamisestaan. Kristittyjen johtajat eli apostolit joutuivat vankilaankin. Siinä tilanteessa he kuitenkin lausuiivat muillekin kristityille periaatteen: ”Ennemmin tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä” (Ap. t. 5:29).

Kahden regimentin ydinolottuvuuksia periaatteessa ja käytännössä

Jumala hallitsee maailmaa samanaikaisesti kahdella tavalla: maallisesti ja hengellisesti eli kahdessa ns. regimentissä. Tämä teologinen termi tulee latinan sanasta *rego* ’johdan, hallitsen’, josta johtuu myös *rex* ’hallitsija, kuningas’.

Oppi kahdesta ”regimentistä” eli Jumalan kahdesta hallintavallasta on **Martti Lutherin** ajattelun, luterilaisten tunnustuskirjojen ja koko luterilaisen kristillisyyden kulmakivi, jonka varassa seisoo tai kaatuu kaikki, niin kristillinen usko kuin elämä maailmassa. Se on noussut alun perin esiin tietyn

historiallisen tilanteen aiheuttamana, kun uskonpuhdistusajan katoliset piispat olivat myös maallista valtaa käyttäviä ruhtinaita, mikä oli hengellinen ristiriita. Se on kuitenkin sopusoinnussa uskonpuhdistuksen peruseriaatteen kanssa, joka on tehnyt sen välttämättömäksi ja nousee Raamatusta. Sellaisena se on yleispätevä eikä siis mikään luterilainen erityisoppi, sillä se palautuu Jeesuksen sanomaan.

”Regimenttioppi” on nimittäin Jumalan lain ja Jumalan evankeliumin suhteen yksi ulottuvuus. Jos se turhennetaan, kielletään lain ja evankeliumin ero ja päinvastoin.

Vielä syvemmällekkin regimenttioppi ulottuu. Jumalan maallisen ja hengellisen hallinnan suhteessa on kysymys samasta asiasta kuin Kristuksen jumalallisen ja inhimillisen luonnon suhteessa. Jeesus Kristus on Jumala ja ihminen: hänellä on kaksi eri luontoa yhdessä ja samassa persoonassa. Hänen jumaluutensa ja ihmisyytensä eivät sekoitu toisiinsa mutta eivät myöskään irtaudu toisistaan. Samoin Jumalan eri hallintatavat eivät sekoitu toisiinsa eivätkä irtaudu toisistaan. Kahden luonnon oppi Jeesuksen Kristuksen henkilöstä ja kahden regimentin oppi Jumalan hallinnasta kuuluvat yhteen.

Regimenttioppi ei ole mikään varsinainen ”oppi” eli dogmi eli ”opinkappale” samaan tapaan kuin esimerkiksi Jeesuksen neitseestäsyntyminen tai ihmisen uudestisyntyminen. Se on Raamatun toimintaperiaate, hermeneuttinen malli eli avain koko todellisuuden ja koko kristinuskon tulkintaan. Se on kuin silmälasit, jotka Raamattu itse antaa Raamatun lukemiseen ja koko elämän katselemiseen ja elämiseen. Sen perusajatuksena on se rinnakkainen vastakkaisuus, että Jumalan luomisteko ja lunastusteko kuuluvat yhteen mutta ovat kaksi eri asiaa sekoittumatta toisiinsa, aivan niin kuin Jeesus Kristus on Jumala ja ihminen näiden kahden irtoamatta toisistaan ja sekoittumatta toisiinsa.

Jumala, maailman Luoja ja maailman Lunastaja, hallitsee yhteiskuntaa maallisesti eli lailla, jonka hän on alun perin antanut jo luomisessa, sen myötä, niin että tietty moraalitaju on ihmiselle myötäsytynen: ”Pakanakansatkin, joilla ei ole [kirjoitettuna Mooseksen/Israelin] lakia, – – ovat itse itselleen laki. Näin he osoittavat, että lain vaatimus on kirjoitettu heidän sydämeensä.” (Room. 2:14–15.) Jumalan laki ei tullut maailmaan vasta kirjoitettuna, Jumalan seurakunnan välityksellä, vaan se oli maailmassa jo sitä ennen, luomisesta alkaen. Seurakuntaa Jumala hallitsee hengellisesti eli lunastuksen evankeliumilla, joka vetoaa omaantuntoon ja saattaa ihmisen uskoon ja säilyttää hänet uskossa. Näin Jumala kummallakin hallinnallaan myös taistelee Saatanaa ja siis kaikkea paha vastaan.

Regimenttiopin ydin on siinä, että se tekee eron eli distinktion Jumalan eri toimintojen – luomisen, lunastuksen ja pyhityksen – välillä, mutta ei revi erilleen eli separoi niitä toisistaan. Evankeliumi on kolmitahoinen: luominen, lunastus ja pyhitys, mutta evankeliumin tahot eivät ole samanlaisia eivätkä ”tasa-arvoisiakaan” eivätkä sekoitu toisiinsa.

Luominen ja pyhitys tapahtuvat ihmisessä. Niissä ihmisen tahto on aktiivisesti mukana. Siksi ne ovat suhteellisia, relatiivisia, eivät ehdottomia, absoluuttisia. Ne ovat vielä keskenkin. Isä jatkaa yhä luomistyötään maailmassa ja luo myös aivan uutta tyhjästä. Samoin Henki tekee yhä pyhitystyötään uskovissa. Luomisen vaikutus syntisessä maailmassa on suhteellinen, ja pyhitys on monin tavoin vajavaista. Niillä ei myöskään olisi varsinaista merkitystä ilman lunastusta.

Lunastus sen sijaan on tapahtunut ihmisen ulkopuolella, ihmisestä riippumatta, ihmisen sijasta kertakaikkisesti menneisyydessä Jeesuksessa Kristuksessa, hänen elämässään, kärsimisessään, kuolemassaan, ylösnousemisessaan ja taivaaseenastumisessaan. Siksi lunastus on täydellinen, perfekti

("täytetty", Joh. 19:30) ja siten ehdoton ja riippumaton kaiken perustatodellisuus. Kun jollekulle julistetaan Jeesuksen sovitusasteon perusteella syntien anteeksiantamus, se on aivan ehdoton. Mikään ei voi sitä horjuttaa eikä kumota. Mikään muu eletyssä elämässä ja koetussa kristillisyydessä ei sitten olekaan ehdotonta (paitsi tietysti Jumalan sana ja kielteisessä mielessä synti ja kuolema, jotka Jeesus on kylläkin kukistanut). Vain absoluutio (synninpäästö) on absoluuttinen (ehdoton).

Regimenttioppi asettaa kristityn yhteiskuntavastuun perustaksi luomisen ja lain, ei lunastusta eikä evankeliumia. Luomisella ja Jumalan kaitselmuksella on siis tietty Jumalan antama itseisarvo: Jumalan luomistyön jälki oli hyvä, eikä synti ole sitä kokonaan turmellut, vaan Jumala yhä ylläpitää sitä. Jumalan asettamat lainalaisuudet säätelevät hänen luomaansa elämää, Jumalan käskyt koskevat luomisen perusteella kaikkia ihmisiä, ja niitä voidaan ymmärtää. Ihmissyydessä, humaniteetissa, on ihmiskunnan yhteinen perusta huolimatta katsomuksellisista ja uskonnollisista eroista, jotka toisinaan ovat toistensa täysi vastakohta.

Yksi tällainen katsomuksellinen ero on nimenomaan suhtautumisessa seurakunnan julistamaan lunastukseen. Se tulee ihmisille yhteiseksi perustaksi vain uskon kautta. Ihmissyys on yhteistä uskon kohteesta riippumatta, "annettuna", "sinänsä". Siksi siitä voidaan ja tuleekin puhua puhtaasti järjellä perustellen.

Regimenttiopin valossa yhteiskunnan ihanteena ja päämääränä on vanhurskaus, oikeudenmukaisuus, joka saavutetaan lailla. Yhteiskunnassa vallitsevan synnin tähden sen ihanteena ei tule eikä voi olla rakkaus, uhrautuminen. Rakkaushan "peittää syntien paljouden" (Jaak. 5:20) ja "antaa armon käydä oikeudesta". Yksilö voi ja hänen tuleekin menetellä näin, mutta niin ei saa menetellä yhteiskunta, sillä se toimii jäsentensä – nimenomaan myös heikoimpien jäsentensä – puolesta, joiden oikeutta sen tulee toteuttaa. Jos yhteiskunta noudattaa rakkautta lunastuksen evankeliumin mielessä, se tuhoaa lähimmäisenrakkauden ja sallii jäsenilleen tehtävän vääryyttä ja tuhottavan heidät. **William Shakespearen** draamassa *Romeo ja Julia* Veronan ruhtinas lausuu: "Ei laki vaadi turhaa: / ken murhan anteeks suo, / se itse murhaa."

Luther kirjoitti:

"Jos joku tahtois hallita maailmaa evankeliumin mukaan, hän vapauttaisi villit, pahat eläimet kahleista ja ketjuista. – Kokonaisen maan tai maailman hallitseminen evankeliumilla olisi samaa kuin jos paimen päästäisi karjapihassa yhteen sudet, leijonat, kotkat ja lampaat, sallisi kaikkien liikkua siellä vapaasti ja sanoisi: 'Laiduntakaa täällä ja olkaa hurskaita ja rauhallisia keskenänne, karjapiha on avoin ja laidunta kylliksi. Täällä ei ole vahtikoira, jota teidän tarvitsisi pelätä.' Lampaat olisivat kyllä rauhallisia mutta eivät eläisi kauan."

Regimenttiopin syvin vaikutin on Jumalan armo, sen säilyminen armona ja ihmisen pelastuminen Jumalan yhteyteen yksin armosta. Jeesus syntisen Vapahtajana ei ole uusi lain (= määräysten, käskyjen, vaatimusten, ehtojen, uhkausten) antaja, vaan sijainen, joka ottaa syntisen paikan Jumalan edessä täyttäen Jumalan lain hänen puolestaan hänen pelastukseksi. Ihmisen puolelta laki on silloin kokonaan suljettu pois mahdottomuutensa eli ihmisen syntisyyden tähden. Tämän sanoo evankeliumi. Siihen ei saa sotkea mitään ihmisen tekoja – jotka kuitenkin lähimmäisen tähden ovat välttämättömiä.

Vaikkei regimenttejä saa sekoittaa toisiinsa, niitä ei kuitenkaan saa irrottaa toisistaan. Jokainen ihminen, onpa hän uskova tai ei, on Jumalan kummankin regimentin alainen. Jumala johtaa häntä yhteiskunnan kansalaisena ja kutsuu tai hoitaa häntä evankeliumilla. Jumalan tahto on yksi. Luominen

on lunastuksen tausta ja uudestiluominen eli pyhitys sen päämäärä. Maailma luotiin Kristuksessa, tulevassa lunastajassa, joka kerran on näkyvästikin tuleva kaiken Herraksi. Kristityssä regimentit yhtyvät, tosin vain alustavasti ja suhteellisesti hänen pyhityksensä vajavaisuuden tähden, mutta eivät kumoa toisiaan eivätkä lakkaa olemasta. Niin kauan kuin on syntiä, regimenttien ero on välttämätön. Vasta synnin lopullisesti poistuttua niiden ero häviää, niin kuin sitä paratiisissa ennen lankeemusta ei ollutkaan.

Kristityn toiminnan kannalta lunastus antaa hänelle motivaation ja voiman pyhitykseen ja luomisen regimentissä toimimiseen eli lähimmäisen rakastamiseen ja Jumalan tahdon tekemiseen.

MAALLINEN ”REGIMENTTI”

1. Jumalan luomistyö ja sen ylläpitäminen
2. ilmeinen ja näkyvä
3. ulkoinen, ruumista ja tavaraa koskeva
4. ihmisten edessä
5. järki
6. vaikutusalueina koti, työyhteisö, yhteiskunta, kirkko
7. Jumalan lain ”ensimmäisen” eli yhteiskunnallisen käytön piiri
8. maallinen vanhurskaus
9. virka
10. toisten palveleminen
11. pakko
12. Jumala hallitsee ”miekillä” ruumista käyttämällä (väki)valtaa(kin)
13. vääryyden rankaiseminen ja pahan vastustaminen
14. suhteellinen, katoava, ajallinen, häviää Jeesuksen tullessa ja synnin lakatessa

HENGELLINEN ”REGIMENTTI”

1. Jumalan lunastustyö ja sen levittäminen
2. kätkössä ja näkymätön
3. sisäinen, sielua ja omaatuntoa koskeva
4. Jumalan edessä
5. usko
6. vaikutusalueena seurakunnan hengellinen elämä
7. Jumalan lain ”toisen” ja ”kolmannen” eli hengellisen käytön piiri
8. Jumalalle kelpaava vanhurskaus
9. henkilö
10. oma itse(ys)
11. vapaus
12. Jumala hallitsee evankeliumilla omaatuntoa käyttämättä (väki)valtaa
13. vääryyden kärsiminen ja pahan vastustamisesta luopuminen
14. ehdoton, pysyvä, ikuinen, hallitsee yksinään kirkkauden valtakunnassa

Regimenttioppi ei ole yhteiskuntateoria. Se ei voi olla eikä ole tarkoitettukaan olemaan sellainen. Se on tavallaan sisällöllisesti tyhjä: se keskittyy maallisen ja hengellisen keskinäiseen suhteeseen, aivan niin kuin laissa ja evankeliumissakin olennaista on niiden suhde eikä vain molempien olemassaolo ja olemus sinänsä. Regimenttioppi antaa perimmäisen mutta välttämättömän kehyksen kristilliselle yhteiskuntateorialle, joka saa sitten sisältöä Raamatun muusta ilmoituksesta ja Raamatun ulkopuolisesta aineksestä. Jos jokin kristillinen yhteiskuntateoria ja jokin kristillinen sosiaalietiikka tuntuvat heikoilta, se ei johdu regimenttiopista vaan muista syistä: asioita ei ehkä ole ajateltu riittävän perusteellisesti, tai johtopäätöksiä ei ole toteutettu käytännössä.

Vaikka regimenttioppi on saanut muotonsa tietyssä historiallisessa tilanteessa niin kuin kaikki kristinuskon tulkinnat, se ei kuitenkaan ole sidoksissa tiettyyn yhteiskuntajärjestykseen. Se ei ole lakannut olemasta pätevä raamatuntulkintamalli demokraattisessa nyky-yhteiskunnassakaan, joka radikaalisesti poikkeaa uskonpuhdistuksen ajan yhteiskunnasta. Yhä vielä kaikki elämä tapahtuu kolmessa eri perusyhteisössä, kodissa, yhteiskunnassa ja seurakunnassa, jotka ovat keskenään erilaisia.

Regimenttiopilla ei voida oikeutetusti perustella kaksinaismoraalia, niin että joku henkilö eri tilanteessa tai asetelmassa saman teon tehdessään toisella kertaa tekisi oikein, toisella kertaa väärin eli syntiä. Jumalan tahto on yksi ja sama maailmassa ja kirkossa, uskovan ja epäuskoisen kohdalla.

Regimenttiopissa uskotaan, että myös epäuskoiset voivat käyttää järkeä maallisissa asioissa oikein ja tehdä hyvää, jos vain haluavat. Samoin uskotaan, että yhteiskunnan lait voivat olla väärinä ja Jumalan tahdon vastaisia ja ovatkin käytännössä usein eivätkä koskaan ole ehdottomia. Lähtemällä Jumalan ja hänen sanansa todellisuudesta regimenttioppi suhteellistaa kaiken maallisen. Samalla uskotaan, että huonokin järjestys on parempi kuin kaaos. Kristitty ei osallistu väkivaltaisiin vallankumouksiin, vaikka Jumala käyttää niitäkin tarkoitustensa toteuttamiseen.

Regimenttioppi ei anna kenellekään – sen paremmin maallisen kuin hengellisen vallan käyttäjälle tai sen alaisena olevalle – oikeutta velvoittaa ketään tai itse sitoutua kritiikittömään kuuliaisuuteen esivaltaa kohtaan, kuten on väitetty **Hitlerin** ajan luterilaisen kirkon tehneen, kun se velvoitti jäsenensä kuuliaisesti taipumaan kauhutekoja tehneeseen esivaltaansa. Tämä on ollut regimenttiopin kammottavaa väärintulkintaa. Raamatun mukaan "ennemmin tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä" (Apt 5:29) niin yhteiskunnassa kuin kirkossa, ja jokaista profeettaa on arvosteltava (1 Kor 14:29). Regimenttioppi ei ole tämän kanssa ristiriidassa vaan juuri edellyttää suurta ja rohkeaa yhteiskuntakriittisyyttä.

Regimenttioppi ei siis hyväksy sitä, että maallinen nielee hengellisen, kuten natsi-Saksassa tapahtui, vaan päinvastoin antaa hengelliselle yhteisölle perustelut nousta maallisen vallan väärinkäyttöä vastaan, kuten tapahtui Norjan luterilaisen kirkon taistelussa natsivaltaa vastaan erityisesti 1942 *Kirkon perusta* -julistuksen yhteydessä.

Regimenttioppi ei siirrä uskoa ihmisen yksityisalueelle, niin ettei kristityn tarvitse välittää maallisista asioista mitään. Päinvastoin se antaa voimakkaan haasteen yhteiskuntavastuun ottamiseen, koska Jumala on luonut maailmankin ja kristityn on elettävä juuri siinä Jumalan tahdon mukaisesti.

Regimenttioppi ei esitä, että ihmisten olisi mukauduttava mihin tahansa yhteiskunnan rakenteisiin. Kaikki on annettu ihmisten valtaan ja vastuulle. Vastuuta on kannettava nimenomaan siitä, että Jumalan tahto tapahtuu yhteiskunnassa.

Regimenttioppi ei myöskään salli, että hengellinen nielee maallisen, kuten tapahtui uskonpuhdistuksen ns. vasemmalla siivellä, ”radikaalisessa reformaatioissa”. Saksalaisten talonpoikien kapinaa johtanut ja siinä surmansa 1525 saanut pappi **Thomas Müntzer** uskoi, että evankeliumin ja talonpoikien oikeuksien puolustaminen oli yksi ja sama asia. Hän uskoi voivansa puolustaa miekalla evankeliumia. Tämän regimenttioppi hylkää täysin.

Müntzerin myöhäinen sukulainen on ollut mm. 1960-luvun lopun uskonnollis-poliittinen radikalismi, joka sai voimakkaimman ilmauksensa Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksessa Upsalassa 1968 ja tempasi meilläkin mukaansa jonkin verran nuoria. Tämän ajattelun taustalla oli varsinaisesti Jumalan yhden hallintavallan oppi, joka tässä tapauksessa hyväksyi väkivaltaisenkin vallankumouksen ja painottui jopa marxilaisesti. Sinänsä tämä olikin aivan johdonmukaista, sillä myös ja nimenomaan marxilaisuus on monistinen, vain yhden selityskerustan tunteva oppi, joka esittää kokonaisvaltaisen ja siten eksklusiivisen tulkinnan koko todellisuudesta.

Sama ajatusperusta on niillä, jotka hengellisyyden nimissä aliarvioivat tai kenties halveksivat kaikkea maallista. Tällöin Jumalan luomistyö tehdään tyhjäksi ja arvottomaksi. Lunastus ei kuitenkaan kumoa luomista, vaan palauttaa sen: luominen ja lunastus ovat eri asioita, mutta niitä ei saa asettaa toisiaan vastaan, vaan ne tulee mieltää yhdessä. Maallinen on Jumalan luomaa ja sellaisena arvokasta. Synti ei asu vain seurakunnan ulkopuolisessa maailmassa vaan myös kaikissa Kristuksen seurakunnan jäsenissä ja heidän yhteisolemisessaan. Regimenttiopissa kaikkien ihmisten radikaalinen pahuus otetaan vakavasti ja uskotaan kokemuksenkin perusteella, että ”vallankumous syö omat lapsensa”. ”Pelkää Herraa, poikani, ja kuningasta. Vältä niitä, jotka hankkivat kapinaa, sillä yhdessä hetkessä he kukistuvat. Millainen onkaan heidän rangaistuksensa!” (Sananl 24:21-22.)

Seurakunta ja yhteiskunta tarvitsevat molemmat toisiaan mutta eivät saa ottaa toistensa tehtäviä. Poliitikka – kristittyjenkään harjoittamana – ei poista kaikkiin kohdistuvaa henkilökohtaisen kääntymisen, uskon ja pyhityksen vaatimusta ja välttämättömyyttä eikä myöskään korvaa evankeliumia eikä evankelioimista. Evankeliumin yhteiskunnallisena tehtävänä on motivoida ihminen toimintaan, jonka sisältö ja mallit hänen on löydettävä Jumalan laista ja perusteltava järjellään. Kuitenkaan ei mikään yhteiskunta – ei edes paras ja oikeudenmukaisin – ole Jumalan valtakunta eikä sen esiate. Tämä maailma ei inhimillisillä toimenpiteillä muutu Jumalan valtakunnaksi. Sinne kuljetaan vain Jeesuksen sovitustyön varassa ja uskossa omistetun syntien anteeksiantamuksen kautta.

Evankeliumi ei myöskään korvaa politiikkaa. Yhteiskunnalliset asiat on hoidettava omalla tavallaan ja omassa kehyksessään.

Yhteiskunnassa, jossa pyritään Jumalan tahdon toteuttamiseen maallisissa asioissa, on helpompi julistaa ja vastaanottaa evankeliumi kuin toisenlaisessa yhteiskunnassa, sillä synti aina paaduttaa hyväksyjänsä ja tekijänsä. Mitä selkeämmin yhteiskunta on omaksunut oikeat, Jumalan tahdon mukaiset ihanteet ja mukauttaa lainsäädäntönsä ja käytäntönsä niihin, sitä enemmän siinä on myös tarvetta ja tilaa evankeliumille. Poliittisessa toiminnassa on ajettava erityisesti uskonnonvapautta.

Regimenttien ero ei ole sama kuin kirkon ja valtion ero, eikä kirkko ole yhtä kuin hengellinen regimentti. Kirkko edustaa hengellistä regimenttiä välittäessään evankeliumia ja kootessaan uskovat yhteen sen ympärille. Kirkossa tarvitaan kuitenkin myös Jumalan maallista hallintaa mm. palkkaus- ja

työturvallisuuskysymyksissä ja yleensä kaikessa, mikä koskee ainetta ja ruumista. Tämä ei silti muutu hengelliseksi, vaikka se on sen palveluksessa.

Maallisia asioita hoidettaessa julkiseksi perusteluksi kelpaa vain järki, joka on yhteistä kaikille ihmisille katsomuksista ja uskonnosta riippumatta, ei Raamattu, jonka arvon ja oikeutuksen tunnustaminen on henkilökohtaisen uskon asia. Itselleen kristitty perustelee kaiken perimmältään Raamatulla, mutta hän ei voi odottaa, että ateisti, jonka kanssa on eletävä samassa yhteiskunnassa ja toimittava samassa eduskunnassa tai samassa kunnallisvaltuustossa, hyväksyisi Raamatun yhteisten ratkaisujen taustaksi. Tämä on kirkkoon kuuluva asia. Yhteiskunnalliset ratkaisut tai ratkaisuehdotukset on kyettävä perustelemaan (myös) järjellä, vaikka niihin olisi päädyttykin Raamatusta käsin. Yhtä vähän voidaan yhteisten ratkaisujen perustaksi hyväksyä esimerkiksi materialistista maailmankatsomusta, sillä se ei ole järjen sanelema eikä suinkaan ”tieteellinen” eikä välttämätön. Kristitty ei etsi poliittisille ratkaisuilleen myöskään tukea profetioista vaan ottaa niistä vastuun itse.

Kristinuskoa ei saa politisoida yhdeksi puolueeksi toisia vastaan. Jeesus ei ollut minkään puolueen jäsen, vaan arvosteli kaikkia oman aikansa poliittisia puolueita ja samalla kutsui apostoleikseen eri puolueiden jäseniä, jopa toistensa poliittisia vastustajia. Hänen seurakuntansa tulee ylittää puoluerajat niin kuin myös rodulliset, kansalliset ja yhteiskunnalliset rajat: eri puolueisiin kuuluvien tulee voida kohdata toisensa siellä kristittyinä ilman puolueen jäsenkirjaa, niin kuin tapahtuu esimerkiksi eduskunnan raamattupiirissä. Evankelioimisessa seurakunnan on myös kohdattava ihmiset ilman poliittista väriä. Myös yhteiskunnallisesti oikeita asioita ajavat ihmiset ovat puolueestaan ja uskostaan riippumatta syntisiä, jotka tarvitsevat pelastusta ikuisesta kadotuksesta.

Kristillistäkään puoluetta ja kristillisyyttä/kirkkoa/ kirkkoja ei saa samastaa sen paremmin puolueen sisä- kuin ulkopuolellakaan. Kristillinen puolue ei ole kristittyjen yhteyden toteutumiskehys vaan poliittisesti samalla tavalla ajattelevien kehys. Kristillinen puolue ei ole kirkon ääni, vielä vähemmän Jumalan ääni sinänsä.

Regimenttien raja ja yhteys: ”Ennemmin on toteltava Jumalaa kuin ihmisiä”

On kuitenkin tilanteita, joissa kansalaisten on oltava tottelemattomia esivallalle ja toimittava jopa vastoin valtion säätämiä lakeja. Yksi meitä paikallisesti ja ajallisesti lähellä oleva esimerkki on kristittyjen laaja-alainen välienselvittely oikeutensa ja valtuutensa ylittäneen valtiovallan kanssa Norjassa toisen maailmansodan aikana maan ollessa saksalaisten natsien miehittämänä 9.4.1940–7.5.1945.

Miehittäjiä vastusti monihaarainen vastarintaliike, jonka yksi taho oli kirkon rintama. Se alkoi muotoutua jo varhain ja taisteli kansan määrätietoista natsilaistamista vastaan puolustaen aluksi oikeutta ja omantunnonvapautta ja myöhemmin myös kirkon olemassaolon oikeutta ja vapautta. Taistelu huipentui *Kirkon perusta (Kirkens Grunn)* -nimiseen julistukseen ja tunnustukseen, jonka useimmat papit lukivat jumalanpalveluksessa pääsiäisenä 5.4.1942 luopuen samalla virastaan valtion palveluksessa ja sanoutuen irti natsivaltion kirkollishallinnosta.

Kirkon perusta -julistuksessa otettiin vaikeassa ajankohtaisessa tilanteessa kantaa myös kristittyjen ja kirkon suhteeseen esivaltaan (kohta V):

”Kirkkomme [luterilainen] tunnustus tekee selvän eron kahden järjestyksen eli regimentin: maallisen valtion ja hengellisen kirkon välillä. On Jumalan tahto, ettei näitä kahdenlaista regimenttiä sekoiteta toisiinsa. Molempien tulee – kummankin tavallaan – palvella Jumalaa kansan keskuudessa. Niillä on molemmilla selvä kutsumuksensa Jumalalta.

Kirkon kutsumus on huolehtia ikuisesta hyvästä ja antaa kaikkien inhimillisten olojen tulla Jumalan sanan valoon.

Valtion kutsumuksesta tunnustuksemme lausuu, ettei valtiolla ole mitään tekemistä sielujen kanssa, vaan sen tulee varjella ruumista ja omaisuutta *ulkoista väkivaltaa vastaan ja rauhan vuoksi* hankkia alamaisille *oikeutta* (Augsburgin tunnustus 28).

Siksi tunnustamme, että on synty Jumalaa, kaikkien järjestysten Herraa ja ylintä esivaltaa, vastaan, jos toinen regimentti yrittää tulla toisen herraksi. Kirkon asiana ei ole olla valtion herra ajallisissa asioissa. Tämä merkitsisi Jumalan järjestysten rikkomista. Samoin on synty Jumalaa vastaan, jos valtio ryhtyy tyrannisoimaan sieluja ja tahtoo määrätä, mitä heidän tulee uskoa, ajatella ja tuntea omantunnon velvollisuutena. Jos valtio nimittäin tahtoo pakottaa ja sitoa sieluja vakaumuksen asioissa, silloin siitä tulee vain omantunnon hätää, vääryyttä ja vainoa. Silloin Jumalan sanan tuomio tulee ajankohtaiseksi. Missä valtiovalta erottaa lain oikeudesta, siellä valtio ei ole Jumalan väline vaan demonivalta (Luukkaan evankeliumi 4:6; Johanneksen evankeliumi 14:30; Johanneksen ilmestys 12–13). Kaikesta tästä seuraa oikea kuuliaisuus, jota kristittyjen tulee osoittaa valtiota kohtaan, mutta myös tämän kuuliaisuuden rajat.

Oikea esivalta on Jumalan armoa ja lahjaa, ja julistamme apostolin tavoin, että meillä *omantunnon tähden* on velvollisuus totella sellaista esivaltaa kaikissa ajallisissa asioissa. Mutta sanat – – merkitsevät, että tottelemme esivaltaa *Jumalan tähden* ja meidän siksi tulee totella Jumalaa enemmän kuin ihmisiä. – – Oikea esivalta tunnetaan siitä, että se *ei ole niiden pelkona, jotka tekevät hyvää*, vaan niiden, jotka tekevät pahaa (Kirje roomalaisille 13:3).

Jos siis esivalta tulee sieluille peloksi, kun he noudattavat Jumalan tietä, silloin se ei ole enää Jumalan tahdon mukainen esivalta, ja silloin on kirkon velvollisuus Jumalaa ja ihmisiä kohtaan antaa sellaisen esivallan kuulla totuuden sana, niin kuin Raamattu sanoo: ‘Ihmislapsi, minä olen asettanut sinut vartijaksi. Kun kuulet sanan minun suustani, on sinun varoitettava heitä.’ (Hesekielin kirja 3:17–18.)

Edelleen kirkkoa koskevat Lutherin sanat: ‘Maallinen esivalta ei saa hallita omiatuntoja.’ Kun maalliset viranomaiset pyrkivät puuttumaan hengellisen regimentin asioihin ja vangitsemaan omantunnon, jossa Jumalan yksin tulee hallita, silloin niitä ei tule enää totella. (Ks. *Weimarer Ausgabe* 12:334.)

Raamatun ja tunnustuksen perusteella kirkon on siksi otettava kantaa myös niihin tapauksiin, joissa vaaditaan kokonaisvaltaisesti myös omientuntojen hallintavaltaa, ja kun tahdotaan kieltää oikeus koetella kaikkea Jumalan sanan perustalla kristityn omantunnon mukaisesti. Siksi kirkko pitää Jumalan käskyn kanssa ristiriitaisena vaatimusta, että maallisella vallalla tulee olla ‘ylin esivalta ja suurin oikeus jokaiseen kansalaiseen’ (Kirkollisministeriön kirjelmä 17. helmikuuta 1942) sillä tavoin, ettei omatunto pääse arvostelemaan maalliselle esivallalle vaadittua kuuliaisuuden velvollisuutta Jumalan sanalla (ks. ministeri Lunden artikkelia 16. helmikuuta 1942).

Tunnustaudumme siihen kuuliaisuuteen, jota Raamattu vaatii kaikissa ajallisissa asioissa esivaltaa kohtaan.” (Suomentamani teksti on kokonaisuudessaan julkaistu *Perusta*-lehdessä 5–6/1978, s. 1–6.)

Kirkon vastarintaa johtanut Oslon piispa **Eivind Berggrav** (1884–1959) lausui jälkeinpäin Luterilaisen maailmanliiton toisessa yleiskokouksessa Hannoverissa 1952:

”Jos esivallasta tulee laittomasti ja karkean mielivaltaisesti hirmuvaltiat, ollaan demonisessa tilanteessa, ja vallalla on regimentti [= hallinto], joka ei ole Jumalan alaisuudessa. – – Sellaisissa olosuhteissa on periaatteessa oikeus kapinaan muodossa tai toisessa. Muutoin on myönnettävä, ettei luterilaisuus ilman muuta ratkaise kaikkia kysymyksiä, vaan asettaa kristityt kahden navan väliseen jännitteeseen: Roomalaiskirje 13 ja Apostolien teot 5:29.”

Toistuva tragedia ihmiskunnan ja kristillisen kirkon historiassa on ollut, että ne, jotka ovat voimakkaasti korostaneet yksilöiden velvollisuutta kuuliaisuuteen maallista valtaa kohtaan, ovat joutuneet juuri saman vallan väärinkäytösten kohteeksi. Näin kävi itse Jeesukselle ja hänen em. perustaville apostoleilleen Pietarille ja Paavalille, jotka kaikki Rooma teloitti ilman oikeudellisia perusteita.

Niin kävi Lutherille, joka Saksan keisarin johdolla Wormsissa 1521 pidetyillä valtiopäivillä julistettiin valtakunnankiroukseen sen lisäksi, että paavi edellisenä vuonna oli julistanut hänet kirkonkiroukseen. Tämä valtakunnankirous eli täydellinen oikeusturvattomuus rajoitti Lutheria hänen elämänsä loppuun saakka, niin että hän sen jälkeen saattoi vapaasti liikkua vain hänet hyväksyneiden kahden vaaliruhtinaan alueella: Saksissa ja Hessenissä.

Myös *Kirkon perustan* allekirjoittaneista piispoista, teologeista, papeista ja hengellisistä maallikkojohtajista osa joutui vankilaan tai kotiarestiin tai pappien leirille pois normaalista elämästä. Sen hinnan he maksoivat toimimisestaan oikeuden mukaan lakia vastaan.

Samoin ovat joutuneet kokemaan lukemattomat kristityt aikaisemmin ja myöhemmin ja myös Norjan kaltaisissa kristillispohjaisissa yhteiskunnissa. Yhteiskunnan järjestys ja laki ovat perustuneet kristilliseen ihmiskäsitykseen ja uskoon yleisemminkin, mutta nyt laki onkin kääntynyt kohdittain suoraan kristillistä uskoa ja etiikkaa ja niitä noudattavia vastaan.

Yksi tällainen ajankohtainen esimerkki on sukupuoli- ja avioliittoetiikka. Kristillinen usko ja etiikka muuttivat vähän kerrassaan Rooman valtakuntaa sisältä käsin nimenomaan sukupuolikäyttäytymisen ja avioliiton alueella erittäin voimakkaasti. Myöhemminkin kristillinen usko ja etiikka ovat uudistaneet avioliitto- ja perhe-elämää kaikkialla, missä ne ovat päässeet kansakuntaa hallitseviksi. Nyt niiden korostama rakkauden, avioliiton ja seksin yhteenkuuluminen on yleisessä asennoitumisessa ja käytännössä murtunut. Erityisen kohtalokas on samaa sukupuolta olevien suhteen yhteiskunnallinen ja juridinen rinnastaminen avioliittoon. Näissä asioissa kristillinen etiikka on jyrkästi toista mieltä ja pitää muutoksia Jumalan tahdon vastaisina asioina ja niiden mukaan elämistä syntinä. Ruotsissa on muutaman vuoden ollut voimassa laki, jonka perusteella jopa Raamatun painaminen, levittäminen ja ääneen lukeminen voitaisiin tulkita rikolliseksi toiminnaksi, koska Raamattu yksiselitteisesti torjuu ja tuomitsee homoseksuaaliset toiminnot ja laki kieltää kohdistamasta sellaisia kannanottoja mihinkään ihmisryhmään.

Toinen ajankohtainen esimerkki, joka osittain sivuaa myös edellistä, on kysymys, onko kristillisillä yhteisöillä oikeus edellyttää palkatuilta työntekijöiltään kristillisen uskon ja moraalin mukaista käyttäytymistä, vaikka yksilön oikeuksia korostava laki kieltää edes kysymästä mitään työnhakijan uskosta, etiikasta, elämäntavasta ja perhesuhteista.

Kristittyjen ja kirkkojen on oltava maalliselle esivallalle kuuliaisia mutta ei sokeasti totellen vaan suhtautuen kaikkeen kriittisesti. Kristittyä ei ole kutsuttu väkivaltaiseen vallankumoukseen. Siksi hän joutuu yleensä kärsimään kristillisen vakaumuksensa tähden, jos se poikkeaa yhteiskunnan kannasta, johon yhteiskunta puolestaan saattaa mukauttaa hänet jopa väkivalloin.

Kirkko ja politiikka

Raamatusta on mahdotonta löytää perusteita kristittyjen yhteiskunnalliselle toimettomuudelle, päinvastoin. Sen sijaan Jeesuksen epäpoliittisuus, siis pidättyminen poliittisista kannanotoista ja samanlainen suhtautuminen kaikkiin ihmisiin poliittisesta kannasta riippumatta, on hänen mallinsa kristilliselle kirkolle ja seurakunnalle. Kirkko on aina jonkin vallan käyttäjä, joskus hyvinkin laaja-alaisen, syvälle ulottuvan ja vaikuttavan, niin että kirkon todellinen henkinen valta saattaa olla suurempi kuin ulkoisesti voisi kuvitellakaan. Juuri siksi kirkko on aina kiinnostanut poliittisia vallanpitäjiä – ja poliittinen valta kirkkoa.

Kirkon ja valtion keskinäinen suhde on aikojen varrella saanut pääasiassa seuraavat muodot:

1. Maailma/valtio/hallitsija on kirkon yläpuolella, omistaa sen ja hallitsee sitä. Kirkko palvelee valtiota sen alaisena.
2. Kirkko pyrkii hallitsemaan maailmaa ja valtioita, joiden se katsoo kuuluvan itselleen, koska se mieltää olevansa maailman ja kaikkien maallisten hallitsijoiden yläpuolella kaikkivaltiaan kuningas Kristuksen sijaisena maailmassa.
3. Maailman pitäisi kirkon mielestä kuulua kirkolle. Kun näin ei kuitenkaan tapahdu (enää), vaan maailma/valtio ”maallistuu” (yhä), kirkko vaatii sitä palaamaan kirkkoon ja hengellisyyteen.
4. Kirkon on tarvittaessa voimakeinoin kukistettava maailman vääräys, otettava siinä valta itselleen ja toteutettava maallinen vanhurskaus.
5. Kirkko ja uskonottomaksi tullut maailma / sekulaari valtio ovat täysin erillään toisistaan, eikä kumpikaan (enää) tarvitse toistaan.
6. Kirkko mieltää itsensä vain lähetyisyhteisöksi, joka lähestyy maailmaa/valtiota siitä käsin ja saattaa esittää yhteiskunnalle noudatettavaksi kristillisiä normeja.
7. Maailmalla/valtiolla ja kirkolla on kummallakin oma tehtäväalueensa, jonka Jumala on niille antanut. Jumalan luomistyön ja hänen lakinsa perusteella valtio huolehtii oikeudenmukaisuuden toteutumisesta yhteiskunnassa. Kirkko välittää Jeesuksen lunastustyön perusteella evankeliumia maailmalle, jossa se on. Kumpikaan ei ole toisen yläpuolella, vaan molempien yläpuolella on sama Herra. Ne eivät ole siis irrallaan toisistaan mutta eivät myöskään sekoitu eivätkä sulaudu toisiinsa. Kirkon tehtävänä on julistaa maailmalle pelastavan evankeliumin lisäksi Jumalan asettamaa elämän omaa lakia. Näin kirkolla on myös yhteiskunnallinen sanoma, vaikkei se ole sen pääasia eikä liitä sitä puoluepolitiikkaan.

Kirkolla on vain kaksi tai ehkä kolme oikeutettua välinettä poliittiseen vaikuttamiseen: toinen on Jumalan sana, julkinen kannanotto ilman väkivaltaa, vetoaminen vain kaikkien ihmisten ja erityisesti vallanhaltijoiden omaantuntoon ja järkeen. Jeesus sanoi kuulustelussa tuomarilleen prefekti Pontius Pilatukselle ensin: ”Minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta” ja sitten: ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä” (Joh 18:36; 19:10). Hän siis tunnusti Pilatuksen keisarilta saaman maallisen vallan mutta sanoi sen tulevan myös ja perimmältään Jumalalta. Aikaisemmin hän oli sanonut opetuslapsilleen (Mark 10:42–45), että näiden keskuudessa – siis kristillisessä seurakunnassa – vallitsi toinen elämänjärjestys eli vaativampi vuorisäärän etiikka kuin maallisessa hallinnossa. Siksi kristillisessä uskossa tehdään, toisin kuin islamissa, ero uskonnon ja politiikan välillä, vaikkei niitä irroteta toisistaan, koska Jumala on perimmäinen Herra kaikessa, tosin eri tavoin.

Toinen yhteiskunnallisen vaikuttamisen väline ovat rakkaudenteot eli diakonia eli palvelu. Sen lähtökohtana ovat toisaalta Jumalan käsky ja rakkaus, toisaalta hädänalaisten kärsimys. Diakonian välityksellä tapahtuva kirkon yhteiskunnallinen vaikuttaminen on toissijaista, seurausilmiö. Tosiasiassa kirkon diakoniatyö on kulkenut yhteiskunnan sosiaalihuollon ja sosiaaliturvan edellä ja ollut yhteiskunnallisesti ja poliittisesti pyyteetöntä.

Kolmas poliittisen vaikuttamisen väline on marttyyrius: kirkon yhteinen kärsiminen Jeesuksen ja uskon tähden. Tämä on lopulta ehkä vakuuttavinta ja vaikuttavinta, mutta se tuntuu harvoin välittömästi. Pitkällä tähtäyksellä – joka kirkon tulee aina muistaa – se kuitenkin vaikuttaa. Erityisesti Itä-Euroopan kommunismin aika on siitä selkeä esimerkki.

Kristitty ja politiikka

Politiikka on maallinen asia – niin kuin kaikki muukin täällä maailmassa Jumalan sanaa, pelastusta ja uskoa lukuun ottamatta. Maailman on kuitenkin luonut sama Jumala, joka sitten on myös valmistanut sille pelastuksen Jeesuksessa ja kutsuu kaikkia uskomaan häneen. Poliitiikan ”likaisuus” ei ole sen maallisuudessa vaan siinä olevien ihmisten synnissä, jota ei kuitenkaan kukaan koskaan pääse pakoon minnekään. Jumala on kiinnostunut kaikesta maallisesta, koska hän on sen luonut, ja siinä olevasta ihmisten synnistä, koska se tuhoaa hänen luomiensa ihmisten elämää ja hänen luomaansa maailmaa ja koska hän on sen sovittanut Jeesuksessa. Siksi kristittyjenkin paikka ja tehtävä on myös politiikassa – itsensä ja lähimmäisvastuunsa tähden mutta myös siksi, että he nöyrästi toisivat siihen Jumalan tahdon mukaisia ohjelmia ja ihmisiä, jotka pyrkivät toimimaan niiden mukaan.

Jo mehiläisten ja muurahaisten yhteisö on monimutkainen. Kuinka siis meidän syntisten järkiolentojen yhteiskunta ei olisi vielä paljon monimutkaisempi? Siinä eläminen on loputonta kompromissien eli sovitteluratkaisujen tekemistä. Sellaisilta välttyään vain diktatuurissa, jossa yksi ihminen sanelee kaiken – syntisenä ja yleensä valtansa ja vallanhimonsa täydellisesti sokaisemana hirmuvaltiaana. Demokratia on äärimmäisen hankalaa, aikaa vievää ja kallista, koska siinä tulisi jokaisen oikeuksien toteutua ja tarpeiden tyydyttyä mahdollisimman pitkälle. Oikeudet ovat yhtäläiset, velvollisuudet samoin, mutta tarpeet ovat suunnattoman erilaiset ja edellytykset velvollisuuksien suorittamiseen samoin. Siksi kaikessa politiikassa – niin Euroopan unionissa kuin Suomen eduskunnassa, niin kunnallisvaltuustossa kuin erilaisissa kunnallisissa johtokunnissa ja lautakunnissa – on pakko tehdä kompromisseja. Vanha sanonta lausuukin, että politiikka on mahdollisen taitamista, ei mahdollittoman.

Vaikkei Jeesuksen tehtävä ollut poliittinen eikä hänellä siten ollut myöskään poliittista ohjelmaa eikä hänen seurakuntansa nytkään saa suuntautua eikä sitoutua puoluepoliittisesti, hänen seuraajansa ovat kuitenkin aina kukin maansa kansalaisia ja yhteiskuntansa jäseniä, joilla on jokin poliittinen kanta ja asema. Yhteiskunnan asioita hoidetaan poliittisten ryhmittymien välityksellä, ja siksi kristittyjenkin on löydettävä niistä paikkansa. Puolueiden ohjelmat ovat erilaisia, joskus täysin vastakkaisiakin, nykydemokratioissa eivät kuitenkaan aina kovin kaukana toisistaan. Kristityn on valittava niistä sellainen, jonka hän katsoo parhaiten vastaavan Jumalan maallista tahtoa. Kristitty ei voi kuitenkaan ajaa sellaista ohjelmaa, joka on Jumalan Raamatussa ilmoittaman tahdon kanssa ristiriidassa, vaan hänen on sanouduttava siitä irti, mieluummin puolueen sisäpuolella ja sitten julkisesti ja vähintään salaisesti äänellään vaaleissa.

Demokratiassa ei enää ole keisaria, vaan valta kuuluu kansalle, jonka jäsenenä jokaisella kansalaisella on osuutensa kansan valtaan subjektina eikä vain objektina, toisten vallankäytön kohteena, joskin tämä perusvalta on käytännössä pikkuriikkinen ja on lähinnä äänioikeus yhteiskunnallisissa vaaleissa. Tämä ei kuitenkaan turhenna itse perusasiaa. Demokratia on vain astunut keisarin sijaan. Demokraattisen valtion kansalaisilla on periaatteessa samat yhteiskunnalliset velvollisuudet kuin itsevaltiaan keisarin alamaisilla aikoinaan. Kansan demokraattisesti valitsemilla vallankäyttäjillä on vastaavasti käytännössä samanperusteiset kansalaisoikeudet kuin oli keisarilla ja hänen alaisillaan virkamiehillä, vaikka kansa nyt voikin ottaa vallankäyttäjiltä vallan pois.

Kristityillä ei siis ole mitään syytä eikä oikeutta vetäytyä yhteiskunnallisesta vastuusta. Vaaleissa päätetään myös heidän elinolosuhteistaan nyt ja tulevaisuudessa. Miksi he antaisivat sen vallan yksinomaan muille yrittämättäkään saada heille tärkeimpiä periaatteita vaikuttamaan? Jokainen on myös vastuussa muiden elämästä siinä määrin kuin voi siihen vaikuttaa. Siksi kristittyjen on mentävä vaaliurnille ensimmäisinä.

Raimo Mäkelä

Maaliskuu 2006

Jumala hallitsee ihmisiä kahdella eri tavalla eli kahdessa eri ”regimentissä”: maallisesti ja hengellisesti

Jeesuksen malli

”Antakaa keisarille mikä keisarille kuuluu!”

Poliitikot esittivät Jeesukselle teologisen kompakysymyksen:

”Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut totta ja opetat Jumalan tietä totuuden mukaisesti. Sinä olet ihmisistä riippumaton etkä tee eroa heidän välillään. Sano siis meille, mitä mieltä olet: onko oikein maksaa keisarille veroa vai ei?’ Mutta Jeesus huomasi heidän kieroutensa ja sanoi: ‘Te teeskentelijät! Miksi te yritätte saada minut ansaan? Näyttäkää sitä rahaa, jolla maksatte veronne.’ He ottivat esiin denaarin. Jeesus kysyi heiltä: ‘Kenen kuva ja nimi siinä on?’ ‘Keisarin’, he vastasivat. Silloin Jeesus sanoi heille: ‘Antakaa siis keisarille mikä keisarille kuuluu ja Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu.’ Kuullessaan tämän he hämmästyivät. He jättivät Jeesuksen rauhaan ja lähtivät pois. Samana päivänä Jeesuksen luo tuli saddukeuksia, jotka kieltävät ylösnousemuksen. He esittivät hänelle kysymyksen. – Kun fariseukset kuulivat, että Jeesus oli tukkinut saddukeuksilta suun, he kokoontuivat neuvonpitoon. Silloin yksi heistä, joka oli lainopettaja, kysyi Jeesukselta pannakseen hänet koetukselle: ‘Opettaja, mikä on lain suurin käsky?’ Jeesus vastasi: ‘Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.’” (Matt 22:15–40; myös Luuk 20:20–26; Mark 12:13–17.)

Pilatukselle Jeesus sanoi kuulustelussa: ”Sinulla ei olisi minuun mitään valtaa, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä” (Joh 19:11).

Paavali kirjoitti Rooman seurakunnan kristityille, joissa oli sekä juutalaisia että hellenistisiä roomalaisia:

”Jokaisen on suostuttava esivaltansa alaisuuteen. Eihän ole esivaltaa, joka ei olisi Jumalalta peräisin, häneltä ovat vallankäyttäjät saaneet valtuutensa. Joka vastustaa esivaltaa, nousee siis Jumalan säädöstä vastaan, ja ne, jotka näin tekevät, saavat rangaistuksensa. Ei sen, joka tekee oikein, tarvitse pelätä viranomaisia, vaan sen, joka tekee väärin. Jos siis tahdot elää pelkäämättä esivaltaa, tee oikein! Silloin saat siltä kiitosta. Se on Jumalan palvelija ja toimii sinun parhaaksesi. Mutta jos teet väärin, pelkää! Esivalta ei kannata miekkaa turhaan. Se on Jumalan palvelija ja panee täytäntöön väärintekijälle kuuluvan rangaistuksen. Siksi on suostuttava esivallan alaisuuteen, ei vain rangaistuksen pelosta vaan myös omantunnon vaatimuksesta. Sen vuoksi te verojakin maksatte, sillä viranomaiset ovat Jumalan palveluksessa, kun he hoitavat tehtäviään. Antakaa jokaiselle se, mikä hänelle kuuluu: kenelle vero, sille vero, kenelle tulli, sille tulli, kenelle pelko, sille pelko, kenelle kunnia, sille kunnia.” (Room 13:1–7. Sama ajatus Tit 3:1.)

Toinenkin Jeesuksen apostoli, hänen seurassaan elänyt Pietari, sanoi samoin:

”Taipukaa Herran vuoksi kaiken maallisen järjestyksen alaisuuteen: keisarin, koska hän on kaikkien yläpuolella, ja yhtä lailla käskynhaltijoiden, koska keisari on valtuuttanut heidät rankaisemaan pahantekijöitä ja palkitsemaan niitä, jotka tekevät hyvää. Jumalan tahto näet on,

että te hyvää tekemällä panette sulun ymmärtämättömien ihmisten typerille puheille. Ja tehkää näin vapaiden tavoin – älkää niin kuin ne, joilla vapaus on pahuuden verhona, vaan niin kuin Jumalan orjat. Osoittakaa kaikille arvonantoa, rakastakaa uskonveljiä, pelätkää Jumalaa, kunnioittakaa keisaria.” (1 Piet 2:13–17.)

”Sanokaa sille ketulle...”

Kun Jeesusta varoitettiin: ”Lähde pois täältä, Herodes [Antipas] aikoo tappaa sinut”, Jeesus vastasi: ”Menkää ja sanokaa sille ketulle...” (Luuk 13:32).

Jeesus puhui Pilatukselle jopa tämän synnistä: ”On suurempi syyllinen se ihminen, joka on minut sinulle luovuttanut” (Joh 19:11).

Myös puolueisiin Jeesus suhtautui kriittisesti, ankarimmin fariseuksiin, joita hän opillisesti oli lähimpänä: hän kehotti ihmisiä ”tekemään niin kuin he sanoivat ja noudattamaan heidän opetustaan ottamatta kuitenkaan oppia heidän teoistaan, sillä he puhuivat yhtä ja tekivät toista” (Matt 23:3). Fariseuksetkin hyväksyivät hänet oikeaoppiseksi: ”Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut ja opetat oikein – Jumalan tietä totuuden mukaisesti” (Luuk 20:21). Jeesus yhä uudestaan hyökkäsi oma-aloitteisesti fariseuksia vastaan henkilöinä. He eivät olleet moraalisesti puhtaita eivätkä luotettavia: ”He latelivat pitkiä rukouksia” mutta ”vain näön vuoksi” ja todellisuudessa ”veivät leskiltä talot”. Jeesus varoitti heistä. (Mark 12:38–40.)

Kuulustelussaan Pontius Pilatuksen edessä Jeesus tuomitsi myös juutalaisten johtomiehet.

”Antakaa Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu!”

Jeesuksen ja apostolien ajan Palestiinassa oli kuusi poliittista puoluetta:

1. saddukeukset oikeistossa
2. herodilaiset eli keskustassa
3. fariseukset vasemmistossa
4. selootit ääri vasemmistossa
5. tikarimiehet terroristijärjestönä
6. essealaiset yhteiskunnan ulkopuolisena passiivisen kriittisenä yhteisönä.

Jeesus ei kuulunut mihinkään aikansa poliittisista puolueista. Hän oli tullut sovittamaan kaikkien ihmisten synnit ja kutsumaan kaikkia pelastukseen, Jumalan ”valtakuntaan” eli kuningaskuntaan (kr. *basileia* > *basileus* ’kuningas’), joka ylittää ratkaisevalla tavalla kaikki maalliset valtakunnat mutta ei – vielä – kumoa niitä. Jeesuksen sovitus ja kutsu kohdistuivat siis kaikkiin poliittisesta näkemyksestä ja kansallisuudesta riippumatta.

Vaikka ”keisarille on annettava mikä keisarille kuuluu”, sillä on kuitenkin ratkaiseva rajansa: ”Antakaa Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu.” ”Keisari” ei saa vaatia kaikkea eikä varsinkaan sitä, mikä kuuluu Jumalalle. Sitä, mitä ”keisari” saa vaatia, ei myöskään määrää ”keisari” itse, vaan sen sanoo Jumala, joka ”keisarinkin” on luonut ja antanut päästä valtaan.

Kahden regimentin ydinolottuvuuksia periaatteessa ja käytännössä

Jumala hallitsee maailmaa samanaikaisesti kahdella tavalla: maallisesti ja hengellisesti eli kahdessa ns. regimentissä. Termi tulee latinan sanasta *rego* 'johdan, hallitsen', josta johtuu myös *rex* 'hallitsija, kuningas'.

Oppi kahdesta ”regimentistä” eli Jumalan kahdesta hallintavallasta on **Lutherin** ajattelun, luterilaisten tunnustuskirjojen ja koko luterilaisen kristillisyyden kulmakivi, jonka varassa seisoo tai kaatuu kaikki, niin kristillinen usko kuin elämä maailmassa.

”Regimenttioppi” on Jumalan lain ja Jumalan evankeliumin suhteen yksi ulottuvuus. Jos se turhennetaan, kielletään lain ja evankeliumin ero ja päinvastoin. Jumalan maallisen ja hengellisen hallinnan suhteessa on kysymys samasta asiasta kuin Kristuksen jumalallisen ja inhimillisen luonnon suhteessa. Jeesus Kristus on Jumala ja ihminen: hänellä on kaksi eri luontoa yhdessä ja samassa persoonassa. Hänen jumaluutensa ja ihmisyytensä eivät sekoitu toisiinsa mutta eivät myöskään irtaudu toisistaan. Samoin Jumalan eri hallintatavat eivät sekoitu toisiinsa eivätkä irtaudu toisistaan. Kahden luonnon oppi Jeesuksen Kristuksen henkilöstä ja kahden regimentin oppi Jumalan hallinnasta kuuluvat yhteen.

Regimenttioppi ei ole varsinainen ”oppi” eli dogmi eli ”opinkappale” vaan Raamatun toimintaperiaate, hermeneuttinen malli, avain koko todellisuuden ja koko kristinuskon tulkintaan. Jumalan luomisteko ja lunastusteko kuuluvat yhteen mutta ovat kaksi eri asiaa sekoittumatta toisiinsa, niin kuin Jeesus Kristus on Jumala ja ihminen näiden kahden irtoamatta toisistaan ja sekoittumatta toisiinsa.

Jumala, maailman Luoja ja maailman Lunastaja, hallitsee yhteiskuntaa maallisesti eli lailla, jonka hän on alun perin antanut jo luomisessa, niin että tietty moraalitaju on ihmiselle myötäsyntyinen: ”Pakanakansatkin, joilla ei ole [kirjoitettuna Mooseksen/Israelin] lakia, – – ovat itse itselleen laki. Näin he osoittavat, että lain vaatimus on kirjoitettu heidän sydämeensä.” (Room 2:14–15.)

Regimenttioppi tekee eron eli distinktion Jumalan eri toimintojen – luomisen, lunastuksen ja pyhityksen – välillä, mutta ei revi erilleen eli separoi niitä toisistaan. Evankeliumi on kolmitahoinen: luominen, lunastus ja pyhitys, mutta evankeliumin tahot eivät ole samanlaisia eivätkä ”tasa-arvoisiakaan” eivätkä sekoitu toisiinsa.

Luominen ja pyhitys tapahtuvat ihmisessä. Lunastus sen sijaan on tapahtunut ihmisen ulkopuolella, ihmisestä riippumatta, ihmisen sijasta kertakaikkisesti menneisyydessä Jeesuksessa Kristuksessa, hänen elämässään, kärsimisessään, kuolemassaan, ylösnousemisessään ja taivaaseenastumisessaan.

Regimenttioppi asettaa kristityn yhteiskuntavastuun perustaksi luomisen ja lain, ei lunastusta eikä evankeliumia.

Regimenttiopin valossa yhteiskunnan ihanteena ja päämääränä on vanhurskaus, oikeudenmukaisuus, joka saavutetaan lailla. Yhteiskunnassa vallitsevan synnin tähden sen ihanteena ei tule eikä voi olla rakkaus, uhrautuminen. **William Shakespearen** draamassa *Romeo ja Julia* Veronan ruhtinas lausuu: ”Ei laki vaadi turhaa: / ken murhan anteeks suo, / se itse murhaa.”

Regimenttiopin syvin vaikutin on Jumalan armo, sen säilyminen armona ja ihmisen pelastuminen Jumalan yhteyteen yksin armosta.

Vaikkei regimenttejä saa sekoittaa toisiinsa, niitä ei kuitenkaan saa irrottaa toisistaan. Jokainen ihminen, onpa hän uskova tai ei, on Jumalan kummankin regimentin alainen. Jumala johtaa häntä yhteiskunnan kansalaisena ja kutsuu tai hoitaa häntä evankeliumilla. Jumalan tahto on yksi.

Kristityn toiminnan kannalta lunastus antaa hänelle motivaation ja voiman pyhitykseen ja luomisen regimentissä toimimiseen eli lähimmäisen rakastamiseen ja Jumalan tahdon tekemiseen.

MAALLINEN ”REGIMENTTI”

15. Jumalan luomistyö ja sen ylläpitäminen
16. ilmeinen ja näkyvä
17. ulkoinen, ruumista ja tavaraa koskeva
18. ihmisten edessä
19. järki
20. vaikutusalueina koti, työyhteisö, yhteiskunta, kirkko
21. Jumalan lain ”ensimmäisen” eli yhteiskunnallisen käytön piiri
22. maallinen vanhurskaus
23. virka
24. toisten palveleminen
25. pakko
26. Jumala hallitsee ”miekalla” ruumista käyttämällä (väki)valtaa(kin)
27. vääryyden rankaiseminen ja pahan vastustaminen
28. suhteellinen, katoava, ajallinen, häviää Jeesuksen tullessa ja synnin lakatessa

HENGELLINEN ”REGIMENTTI”

15. Jumalan lunastustyö ja sen levittäminen
16. kätkössä ja näkymätön
17. sisäinen, sielua ja omaatuntoa koskeva
18. Jumalan edessä
19. usko
20. vaikutusalueena seurakunnan hengellinen elämä
21. Jumalan lain ”toisen” ja ”kolmannen” eli hengellisen käytön piiri
22. Jumalalle kelpaava vanhurskaus
23. henkilö
24. oma itse(ys)
25. vapaus
26. Jumala hallitsee evankeliumilla omaatuntoa käyttämättä (väki)valtaa
27. vääryyden kärsiminen ja pahan vastustamisesta luopuminen
28. ehdoton, pysyvä, ikuinen, hallitsee yksinään kirkkauden valtakunnassa

Regimenttioppi ei ole yhteiskuntateoria. Regimenttioppi antaa perimmäisen mutta välttämättömän kehyksen kristilliselle yhteiskuntateorialle, joka saa sitten sisältöä Raamatun muusta ilmoituksesta ja Raamatun ulkopuolisesta aineksesta.

Regimenttioppi ei ole sidoksissa tiettyyn yhteiskuntajärjestykseen.

Regimenttiopilla ei voida oikeutetusti perustella kaksinaismoraalia, niin että joku henkilö eri tilanteessa tai asetelmassa saman teon tehdessään toisella kertaa tekisi oikein, toisella kertaa väärin eli syntiä. Jumalan tahto on yksi ja sama maailmassa ja kirkossa, uskovan ja epäuskoisen kohdalla.

Regimenttiopissa uskotaan, että myös epäuskoiset voivat käyttää järkeä maallisissa asioissa oikein ja tehdä hyvää, jos vain haluavat, ja että yhteiskunnan lait voivat olla väärinä ja Jumalan tahdon vastaisia ja ovatkin käytännössä usein eivätkä koskaan ole ehdottomia. Huonokin järjestys on kuitenkin parempi kuin kaaos. Kristitty ei osallistu väkivaltaisiin vallankumouksiin, vaikka Jumala käyttää niitäkin tarkoitustensa toteuttamiseen.

Regimenttioppi ei anna kenellekään oikeutta velvoittaa ketään tai itse sitoutua kritiikittömään kuuliaisuuteen esivaltaa kohtaan. "Ennemmin tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä" (Apt 5:29) niin yhteiskunnassa kuin kirkossa, ja jokaista profeettaa on arvosteltava (1 Kor 14:29).

Regimenttioppi ei hyväksy sitä, että maallinen nielee hengellisen, vaan päinvastoin antaa hengelliselle yhteisölle perustelut nousta maallisen vallan väärinkäyttöä vastaan, kuten tapahtui Norjan luterilaisen kirkon taistelussa natsivaltaa vastaan 1942 *Kirkon perusta* -julistuksen yhteydessä.

Regimenttioppi ei siirrä uskoa ihmisen yksityisalueelle, niin ettei kristityn tarvitse välittää maallisista asioista mitään. Päinvastoin se antaa voimakkaan haasteen yhteiskuntavastuun ottamiseen.

Regimenttioppi ei esitä, että ihmisten olisi mukauduttava mihin tahansa yhteiskunnan rakenteisiin. Kaikki on annettu ihmisten valtaan ja vastuulle. Vastuuta on kannettava nimenomaan siitä, että Jumalan tahto tapahtuu yhteiskunnassa.

Regimenttioppi ei salli, että hengellinen nielee maallisen, kuten tapahtui uskonpuhdistuksen ns. vasemmalla siivellä, ”radikaalisessa reformaatioissa”. Saksalaisten talonpoikien kapinaa johtanut ja siinä surmansa 1525 saanut pappi **Thomas Müntzer** uskoi, että evankeliumin ja talonpoikien oikeuksien puolustaminen oli yksi ja sama asia.

Sama ajatusperusta on niillä, jotka hengellisyyden nimissä aliarvioivat tai kenties halveksivat kaikkea maallista. Tällöin Jumalan luomistyö tehdään tyhjäksi ja arvottomaksi. Regimenttiopissa kaikkien ihmisten radikaalinen pahuus otetaan vakavasti ja uskotaan kokemuksenkin perusteella, että "vallankumous syö omat lapsensa". ”Pelkää Herraa, poikani, ja kuningasta. Vältä niitä, jotka hankkivat kapinaa, sillä yhdessä hetkessä he kukistuvat. Millainen onkaan heidän rangaistuksensa!” (Sananl 24:21-22.)

Seurakunta ja yhteiskunta tarvitsevat molemmat toisiaan mutta eivät saa ottaa toistensa tehtäviä. Evankeliumi ei myöskään korvaa politiikkaa. Yhteiskunnalliset asiat on hoidettava omalla tavallaan ja omassa kehksessään.

Regimenttien ero ei ole sama kuin kirkon ja valtion ero, eikä kirkko ole yhtä kuin hengellinen regimentti. Kirkko edustaa hengellistä regimenttiä.

Maallisia asioita hoidettaessa julkiseksi perusteluksi kelpaa vain järki, ei Raamattu

Kristinuskoa ei saa politisoida yhdeksi puolueeksi toisia vastaan.

Kristillistäkään puoluetta ja kristillisyyttä/kirkkoa/ kirkkoja ei saa samastaa sen paremmin puolueen sisä- kuin ulkopuolellakaan.

Regimenttien raja ja yhteys: ”Ennemmin on toteltava Jumalaa kuin ihmisiä”

On kuitenkin tilanteita, joissa kansalaisten on oltava tottelemattomia esivallalle ja toimittava jopa vastoin valtion säätämiä lakeja. Kristittyjen laaja-alainen välienselvittely oikeutensa ja valtuutensa ylittäneen valtiovallan kanssa tapahtui Norjassa maan ollessa saksalaisten natsien miehittämänä 9.4.1940–7.5.1945. Miehittäjiä vastusti monihaarainen vastarintaliike, jonka yksi taho oli kirkon rintama. Taistelu huipentui *Kirkon perusta* (*Kirkens Grunn*) -nimiseen julistukseen ja tunnustukseen, jonka useimmat papit lukivat jumalanpalveluksessa pääsiäisenä 5.4.1942 luopuen samalla virastaan valtion palveluksessa ja sanoutuen irti natsivaltion kirkollishallinnosta. *Kirkon perusta* -julistuksessa otettiin vaikeassa ajankohtaisessa tilanteessa kantaa myös kristittyjen ja kirkon suhteeseen esivaltaan. Kirkon vastarintaa johtanut Oslon piispa **Eivind Berggrav** (1884–1959) tunnustautui regimenttioppiin jälkepäinkin Luterilaisen maailmanliiton toisessa yleiskokouksessa Hannoverissa 1952.

Toistuva tragedia ihmiskunnan ja kristillisen kirkon historiassa on ollut, että ne, jotka ovat voimakkaasti korostaneet yksilöiden velvollisuutta kuuliaisuuteen maallista valtaa kohtaan, ovat joutuneet juuri saman vallan väärinkäytösten kohteeksi.

Kristittyjen ja kirkkojen on oltava maalliselle esivallalle kuuliaisia mutta ei sokeasti totellen vaan suhtautuen kaikkeen kriittisesti. Kristittyä ei ole kutsuttu väkivaltaiseen vallankumoukseen. Siksi hän joutuu yleensä kärsimään kristillisen vakaumuksensa tähden.

Kirkko ja politiikka

Kirkon ja valtion keskinäinen suhde on aikojen varrella saanut pääasiassa seuraavat muodot:

1. Maailma/valtio/hallitsija on kirkon yläpuolella, omistaa sen ja hallitsee sitä. Kirkko palvelee valtiota sen alaisena.
2. Kirkko pyrkii hallitsemaan maailmaa ja valtioita, joiden se katsoo kuuluvan itselleen, koska se mieltää olevansa maailman ja kaikkien maallisten hallitsijoiden yläpuolella kaikkivaltiaan kuningas Kristuksen sijaisena maailmassa.
3. Maailman pitäisi kirkon mielestä kuulua kirkolle. Kun näin ei kuitenkaan tapahdu (enää), vaan maailma/valtio ”maallistuu” (yhä), kirkko vaatii sitä palaamaan kirkkoon ja hengellisyyteen.
4. Kirkon on tarvittaessa voimakeinoin kukistettava maailman vääräys, otettava siinä valta itselleen ja toteutettava maallinen vanhurskaus.
5. Kirkko ja uskonottomaksi tullut maailma / sekulaari valtio ovat täysin erillään toisistaan, eikä kumpikaan (enää) tarvitse toistaan.
6. Kirkko mieltää itsensä vain lähetysyhteisöksi, joka lähestyy maailmaa/valtiota siitä käsin ja saattaa esittää yhteiskunnalle noudatettavaksi kristillisiä normeja.

7. Maailmalla/valtiolla ja kirkolla on kummallakin oma tehtäväalueensa, jonka Jumala on niille antanut. Jumalan luomistyön ja hänen lakinsa perusteella valtio huolehtii oikeudenmukaisuuden toteutumisesta yhteiskunnassa. Kirkko välittää Jeesuksen lunastustyön perusteella evankeliumia maailmalle, jossa se on. Kumpikaan ei ole toisen yläpuolella, vaan molempien yläpuolella on sama Herra. Ne eivät ole siis irrallaan toisistaan mutta eivät myöskään sekoitu eivätkä sulaudu toisiinsa. Kirkon tehtävänä on julistaa maailmalle pelastavan evankeliumin lisäksi Jumalan asettamaa elämän omaa lakia. Näin kirkolla on myös yhteiskunnallinen sanoma, vaikkei se ole sen pääasia eikä liitä sitä puoluepolitiikkaan.

Kirkolla on vain kaksi tai ehkä kolme oikeutettua välinettä poliittiseen vaikuttamiseen:

1. Jumalan sana, julkinen kannanotto ilman väkivaltaa, vetoaminen vain kaikkien ihmisten ja erityisesti vallanhaltijoiden omaantuntoon ja järkeen
2. rakkaudenteot eli diakonia eli palvelu
3. marttyyrius: yhteinen kärsiminen Jeesuksen ja uskon tähden.

Kristitty ja politiikka

Maailman on luonut sama Jumala, joka sitten on myös valmistanut sille pelastuksen Jeesuksessa ja kutsuu kaikkia uskomaan häneen. Siksi kristittyjenkin paikka ja tehtävä on myös politiikassa – itsensä ja lähimmäisvastuunsa tähden mutta myös siksi, että he nöyrästi toisivat siihen Jumalan tahdon mukaisia ohjelmia ja ihmisiä, jotka pyrkivät toimimaan niiden mukaan.